

NAAR EEN TRUSTED ADVISOR

Hoe ziet de mkb-accountant van de toekomst eruit? Volgens veel voorspellingen wordt hij of zij meer en meer adviseur. Dat begint bij de studie. Hoe bereiden hbo-opleidingen accountancy zich hierop voor?

“Een universele accountant in het mkb is een illusie.”

THEMA: *GRIJS*

Tekst: Adrie Boxmeer Beeld: iStock, Shutterstock

Uit onderzoek blijkt dat accountants de afgelopen tien jaar nauwelijks meer aan advisering zijn gaan doen. Nog altijd heeft samenstelwerk een prominente plek in de werkzaamheden en advisering groeit procentueel gezien nauwelijks. Ondanks die terughoudendheid gaat er veel veranderen. De grijze cellen moeten op een andere manier worden ingezet, om de accountant ook in de toekomst meerwaarde te laten bieden. Wat vraagt dat aan aanpassingen in de opleiding? We vragen het aan Remco van den Akker, werkzaam bij De Jong & Laan en parttimedocent NHL Stenden Hogeschool in Leeuwarden, Coen Bongers, hoofd accountancyopleiding Windesheim, Ingrid van der Voort, docent Hogeschool van Amsterdam en Theo Reuters, hoofd hrm SRA.

Bongers (Windesheim) moet altijd een beetje lachen als er wordt gesproken over de mkb-accountant. “Dé mkb-accountant bestaat helemaal niet. Ook in het mkb specialiseert de accountant zich steeds verder. Ik ben naast mijn werk als docent betrokken bij Alfa Accountants. Bij dit middelgrote kantoor heb je steeds meer accountants die zich specialiseren in uiteenlopende vakgebieden, bijvoorbeeld in agro, retail, automotive, overnames etc. Dus het bestaan van een universele accountant in het mkb is een illusie.”

TRUSTED ADVISOR

Volgens Van der Voort (HvA) heeft het mkb niet alleen mensen met vaardigheden nodig, maar ook met empathie. “Een soort financiële huisarts, iemand met veel kennis van zaken die ook heel goed kan luisteren.” Een van de vakken die Van den Akker (NHL Stenden) geeft is het aanleren van adviesvaardigheden. “Dat is hard nodig, zeker nu blijkt dat veel accountants nog steeds blijven hangen in de samenstelpraktijk. Tegen deze collega’s kan ik alleen maar zeggen dat ze daarmee absoluut hun pensioen niet zullen halen.”

Bongers trekt dezelfde conclusie: “Samenstellen is straks vergelijkbaar met een pak melk. Maar vergis je niet, melk moet aan bepaalde kwaliteitseisen voldoen, de samenstellingsverklaring ook. De accountant wordt veel meer een *trusted advisor*. Dat vereist bepaalde kwaliteiten. Je moet kunnen communiceren. Ik zeg nu al tegen havo-leerlingen met interesse in onze opleiding: ‘als je alleen maar achter je laptop blijft hangen, ga je het niet redden.’”

Hoe spelen opleidingen in op de veranderende eisen die aan de mkb-accountant worden gesteld? Een rondgang leert dat praktijkvaardigheden een belangrijke plaats

in het curriculum innemen. Hiervoor is contact met de beroepspraktijk onontbeerlijk.

“Windesheim is een hbo-opleiding, die ‘b’ staat er niet voor niets”, aldus Bongers. “Ieder semester draaien we een project waarin zowel kantoren als hun klanten een rol spelen. De studenten maken een ondernemingsplan. Ze praten met ondernemers en accountants. We hopen dat ze er zo snel achter komen of accountancy wat voor ze is. We proberen hierdoor het aantal uitvallers zo klein mogelijk te houden.”

De NHL Stenden Hogeschool biedt *design based education*. “We vertellen studenten steeds minder vaak hoe iets moet”, stelt Van den Akker. “We geven ze handvatten, maar de oplossing moeten ze met elkaar zoeken, bij voorkeur in samenwerking met de beroepspraktijk. Zo krijgen ze in het vierde jaar bij het vak MKB Advies dilemma’s voorgeschoteld over gedrag, ethiek en besluitvorming.” Van den Akker ontwikkelde daarvoor samen met het kenniscentrum van NHL Stenden een *dilemma-game*. “Na afloop bespreken we met de studenten de verschillende keuzes die ze hebben gemaakt. Zo leren ze van elkaars afwegingen en beoordelingen.”

Ook op de Hogeschool van Amsterdam wordt de aansluiting met de praktijk gezocht. “Op de HvA voeren de studenten in het vierde jaar een adviesproject voor het mkb uit samen met de beroepspraktijk”, zegt Van der Voort. “Zo laat ABN Amro zien hoe ze een bedrijfsplan beoordeelt. Ook is er een rollenspel over de opvolging in een familiebedrijf. Accountants van BDO spelen de diverse familieleden. Het blijkt dat studenten de empathische kant van het vak moeilijk vinden. Ze vinden het allemaal leuk om te rekenen, maar het soms wat minder makkelijk omgaan met mensen hoort er ook bij; zeker in een mkb-praktijk.”

SIMULATIEOPDRACHTEN

De Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (CEA) wil meer integratie van theorie en praktijk, studenten moeten gedurende hun theoretische opleiding al beginnen met de driejarige praktijkopleiding. “Dat is een mooi streven”, vindt Reuters (SRA). “Maar de werkelijkheid is weerbarstiger. Mkb-kantoren willen vaak voordat ze iemand laten beginnen aan de praktijkopleiding weten wat voor vlees ze in de kuip hebben. Daarom maken studenten dikwijls eerst hun theoretische opleiding af, waarna ze een jaar of twee werken op een kantoor. Als na verloop van tijd blijkt dat kantoor en nieuwe medewerker bij elkaar passen beginnen ze met de praktijkopleiding.”

Een lang dispuut tussen CEA en SRA over het aantal uren praktijkervaring (in de assurance-variant) en het aantal →

opdrachten en uren voor overige assurance-werkzaamheden (in de mkb-variant) leidde tot de herintroductie van simulatieopdrachten. “We hebben met Full Finance drie simulatieopdrachten ontwikkeld: een jaarrekeningcontrole, een prognose- en een beoordelingsopdracht. Deelname aan al de drie simulaties levert de trainee ongeveer honderd assurance-uren op. De pilot start na de zomer en is toegankelijk voor alle studenten van de praktijkopleidingen”, licht Reuters toe.

ACCENTEN LEGGEN

Door de opbouw van de eindtermen en de verdeling ervan over de bachelor en postbachelor kunnen hogescholen in de bachelorfase eigen accenten leggen. Bongers: “Bij Windesheim zijn dat communicatie, ICT en boekhouden. In ons ICT-onderwijs beginnen we al in de bachelorfase met data-analyse. Andere opleidingen doen dat pas later. Boekhouden houden wij in ere. We doen het uiteraard met moderne software, maar wij hechten eraan dat studenten nog weten wat een journaalpost is.” De HvA legt het accent onder meer op internationalisering, stelt Van der Voort: “Dat komt omdat we een Amsterdams opleidingsinstituut zijn. De kantoren van de big four in onze stad hebben een grote aantrekkingskracht op onze studenten.” Van der Voort snapt dat, maar verzet zich tegen de gedachte bij veel studenten dat ze per se bij de big four moeten werken omdat de mkb-praktijk alleen maar uit samenstellen zou bestaan. “Dat is uiteraard onzin, het is veel afwisselender. Je kunt ook heel belangrijk zijn als adviseur, bijvoorbeeld op fiscaal gebied, maar ook op vele andere terreinen. Niets voor niets organiseren we samen met de SRA workshops waarin studenten zich kunnen bekwamen in het geven van advies.”

EIGENWIJS ZIJN

Heeft het vak van accountant in het mkb nog toekomst? “Absoluut”, meent Reuters. “Klanten worden steeds mondiger en verdiepen zich via internet ook in de materie. Ze willen een accountant die adviseert bij het maken

van de juiste keuzes op basis van kennis die ze vaak al zelf hebben vergaard. Ik denk dat er een tweedeling ontstaat tussen accountants die traditionele werkzaamheden verrichten en adviseurs. Dat hoeft niet slecht te zijn, integendeel, want het is een illusie om te denken dat iedere accountant alles even goed moet kunnen.”

Volgens Van den Akker heeft het inzicht hebben in data en daarover uitleg kunnen geven de toekomst. “Een mooi voorbeeld uit mijn praktijk: een bedrijf met twee verschillende activiteiten die elkaar goed leken aan te vullen. In de boekhouding werden omzet en kosten echter op één grote hoop gegooid. Door automatisering en splitsing van de activiteiten bleek er één verliesgevend te zijn. Voor de ondernemer kwam dit als een verrassing. Inmiddels is hij ermee gestopt. Als accountant ondersteun je een klant dan boekhoudkundig, maar ook op het gebied van strategie en rendement.” In zijn optiek zit daarin de toegevoegde waarde voor de toekomst. “Dit voorbeeld gebruik ik regelmatig in mijn lessen, zodat studenten beseffen dat je als accountant verder moet kijken dan alleen maar samenstellwerkzaamheden.”

Bongers vindt dat hbo-instellingen er met het aanleren van adviesvaardigheden bij studenten nog niet zijn. “Je moet jonge mensen ook ervan bewust maken dat ze eigenwijs moeten zijn en niet bang moeten zijn om vragen te stellen. Zo heeft een studente van ons het privacy-beleid doorgelicht van het kantoor waar ze stage liep. Die dachten dat ze het goed voor elkaar hadden, dat het allemaal volgens de regels van de AVG ging. Zij heeft ze erop gewezen dat dit helemaal niet zo was. Van zo’n studente word ik heel blij. Die gaat het wel redden als accountant.” ←

***‘JE MOET JONGE MENSEN
ERVAN BEWUST MAKEN DAT ZE
EIGENWIJS MOETEN ZIJN EN
NIET BANG MOETEN ZIJN OM
VRAGEN TE STELLEN.’***

